

Sivistysvaliokunnalle

Arenen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

HE 160/2024 vp

- Arene suhtautuu kriittisesti hallituksen esitykseen, jonka myötä opiskelijat palautetaan yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisän piiriin 1.8.2025.
- Esitys tulee heikentämään opiskelijoiden taloudellista asemaa ja samalla vaikeuttaa jo nyt hankalaa tilannetta opiskelija-asuntomarkkinoilla. Esitetty muutos kasvattaa edullisten opiskelija-asuntojen kysyntää tilanteessa, jossa niin kotimaisten kuin kansainvälisten opiskelijoiden määrät kasvavat ja opiskelija-asuntotuotannon tukia leikataan.
- Arene katsoo, että jos opiskelijat palautetaan esityksen mukaisesti opintotuen asumislisän piiriin, tulee esitettyä asumislisän tasoa korottaa tai peruuttaa vuonna 2017 tehty opintorahan leikkaus. Asumislisä tulisi myös sitoa elinkustannusindeksiin.
- Hallituksen tulisi myös arvioida uudelleen päätöstä leikata opiskelija-asuntoihin käytettävän erityisryhmien investointiavustuksen leikkauksia ja varmistaa päätöksillään opiskelija-asuntoja tuottavien toimijoiden kyvyn lisätä asuntotarjontaansa myös jatkossa.

Opiskelijoiden palauttaminen opintotuen asumislisän piiriin leikkaa merkittävästi opiskelijoiden opintososiaalisia etuuksia ja siten heikentää opiskelijoiden toimeentuloa erityisesti isoissa kaupungeissa, joissa vuokrataso on suhteellisesti korkeimmillaan. Opiskelijat siirrettiin yleisen asumistuen piiriin vuonna 2017. Siirron yhteydessä korkeakouluopiskelijoiden opintorahan määrää leikattiin sillä perusteella, että jatkossa opiskelijoiden saama asumistuki oli aiempaa asumislisää suurempi.

Hallituksen esityksen mukaan asumistuki olisi jatkossa korkeimmillaan 296 euroa kuukaudessa. Yksin asuvan opiskelijan keskimääräiset asumismenot olivat elokuussa 2024 573 euroa ja pelkästään valtion tukemassa asuntokannassa keskimäärin 496,57 euroa kuukaudessa. Asumislisän suunniteltu taso ei edes korkeimmillaan kykene kattamaan opiskelijoiden asuinkustannuksia. Asumislisää ei myöskään saa asumistuen tapaan automaattisesti kesäajalta, ellei opiskelija nosta opintotukea kesäkuukausilta.

Opiskelijoiden siirtäminen yleiseltä asumislisältä opintotuen asumislisän piiriin edellyttäisi esitetyn asumislisän tai vaihtoehtoisesti opintorahan korottamista, jotta opiskelijoiden toimeentulo heikkenee kohtuuttomasti. Samalla asumislisä olisi perusteltua sitoa esimerkiksi kansaneläkeindeksiin, sillä nykyisessä inflaatioympäristössä asumislisän taso tulee auttamattomasti heikkenemään vuokrien nousun myötä ilman indeksikorotuksia. Asumislisän indeksisidonnaisuus poistettiin hallituksen esityksestä valtiovarainministeriön ehdotuksen mukaisesti, sillä valtiovarainministeriön mukaan lisän indeksisidonnaisuus tulisi olla seuraavan hallituksen päätettävissä oleva asia. Esityksestä ei käy selväksi, miksi indeksisidonnaisuudesta tulisi päättää vasta seuraavana hallituksen toimesta.

Myös opiskelijoiden kesäaikaisen toimeentulon osalta olisi hyvä pohtia erilaisia vaihtoehtoja. Jos opiskelijat siirtyvät tekemään opintoja nykyistä enemmän kesäaikana opintotuen ja asumislisän turvaimiseksi myös kesäajalta, vaikuttaa se merkittävästi myös siihen, miten korkeakoulujen tulee tarjota opintoja myös kesäaikaan. Opintojen suorittaminen kesällä vaikeuttaa myös opiskelijoiden mahdollisuutta tehdä kokoaikaisesti kesätöitä, jos osan kesästä joutuu käyttämään opintojen suorittamiseen.

Esitetty muutos tulee vaikeuttamaan kansallista tavoitetta nostaa nuorten korkeakoulutettujen aikuisten määrä 50 prosenttiin ikäluokasta vuoteen 2035 mennessä. Opiskelijalta edellytetään jatkossa entistä enemmän lainanottoa, työntekoa tai perheeltä tulevaa rahoitusta, jotta opiskelijalla on varaa elämiseen opintojen aikana. Tällä voi olla negatiivisia vaikutuksia opintojen suorittamiseen erityisesti ammatillisen tutkinnon suorittaneiden ja työelämässä olevien opiskelijoiden kohdalla, joilla ei ole aikuis-koulutustuen ja asumislisämuutoksen jälkeen ole varaa siirtyä täyspäiväisiksi opiskelijoiksi.

Opintososiaalisten etuuksien leikkaus tulee vaikuttamaan entisestään opiskelijoiden työnteon määrään opintojen ohessa. Mitä pienemmäksi opintososiaaliset etuudet muuttuvat, sitä enemmän opiskelijat tekevät töitä ja siten lisäävät painetta korkeakoulujen pedagogisten ratkaisujen kehittämiseksi suuntaan, jossa opintoja suoritetaan ensisijassa töiden ohessa. Ammattikorkeakoulut ovat pyrkineet monimuoto- ja verkkototeutusten avulla tarjoamaan opiskelijoille mahdollisuuden opintojen suorittamiseen töiden ohessa ja etäällä korkeakoulupaikkakunnalta. Opiskelijoiden osaamisen kehittymisen kannalta ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista, että korkeakouluopetus siirtyy isossa määrin tapahtuvaksi etä- ja monimuotokoulutuksena.

Siirto vaikeuttaa entisestään opiskelija-asuntomarkkinoiden tilannetta

Asumisen tukee kohdistuvat leikkaukset kannustavat opiskelijoita hakeutumaan edullisiin opiskelija-asuntoihin. Opiskelija-asuntojen käyttöasteet ovat jo tällä hetkellä ennätystasolla, jolloin kohtuuhintaisten asumisvaihtoehtojen tarjontaa ei markkinoilla juuri ole. Hallituksen tekemät erityisryhmien investointiavustusten leikkaukset ovat tyrehtyttäneet opiskelija-asuntojen lisärakentamisen. Opiskelija-asuntosäätiöiden ei ole leikkausten vuoksi mahdollista vastata tällä hetkellä kasvavaan opiskelija-asuntojen kysyntään.

Lisäksi kasvava kansainvälisten tutkinto- ja vaihto-opiskelijoiden joukko tulee entisestään lisäämään kohtuuhintaisten opiskelija-asuntojen kysyntää. Kansainväliset opiskelijat suosivat mahdollisimman halpoja opiskelija-asuntoja, kuten soluasuntoja ja pieniä yksiöitä, sillä EU- ja Eta-alueen ulkopuolisilla opiskelijoilla on elinkustannusten lisäksi maksettavanaan myös lukuvuosimaksut. Lukuvuosimaksut ovat tällä hetkellä ammattikorkeakouluissa noin 10 000–15 000 euroa lukuvuodessa. Kansainvälisillä opiskelijoilla on myös haasteita saada asuntoja yksityisiltä markkinoilta potentiaalisesti lyhyiden vuokrasuhteiden ja vuokranantajien epäluulojen vuoksi. Opiskelija-asuntoja tarjoavilla organisaatioilla on siis keskeinen merkitys vastata kansainvälisten opiskelijoiden asuntotarjonnasta.

Asuntotarjonnan haasteet eivät yksin kohdistu vain isoihin kaupunkeihin, vaan pulaa asunnoista koskee lähes kaikkia korkeakoulupaikkakuntia. Opiskelijoiden siirtyminen asumislisän piiriin tulee entisestään kaventamaan sitä asuntojen joukkoa, joista opiskelijoilla on mahdollisuus reaalisesti valita asunnon itselleen. Hallituksen tulisikin arvioida uudelleen päätöstä leikata opiskelija-asuntoihin käytettävän erityisryhmien investointiavustuksen leikkauksia ja varmistaa päätöksillään opiskelija-asuntoja tuottavien toimijoiden kyvyn lisätä asuntotarjontaansa myös jatkossa.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Riitta Konkola
puheenjohtaja

Ida Mielityinen
toiminnanjohtaja

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto
Arene ry
www.arene.fi